

تاریخ تشیع در لرستان

چگونگی پیدایش مذهب شیعه در محله‌های ورود اسلام به ایران، سیر پذیرش و گسترش آن در ایران و
بویژه لرستان به همراه آیین دوازده امامی و سید خدات علمی و فرهنگی آن

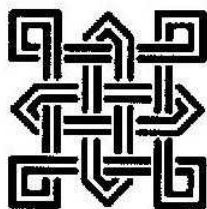
سمیه خانی پور

سرشناسه	خانگی پور، سمیه
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ تشیع در لرستان: چگونگی پیدایش مذهب تشیع و نحوه ورود اسلام به ایران، سیر پذیرش و گسترش آن در ایران و به‌ویژه لرستان به همراه آیین‌ها و باورهای شیعی و خدمات علمی و فرهنگی آن/سمیه خانگی پور.
مشخصات نشر	تهران: سخنوران، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	۲۰۴ ص؛ ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۴۵۵-۱۹۶-۰
وضعیت فهرست نویسی	فپیا
یادداشت	کتابنامه: ص. ۲۷۷-۲۸۷.
موضوع	شیعه - ایران - تاریخ
موضوع	Shi'ah - Iran - History
موضوع	شیعه - ایران - لرستان - تاریخ
موضوع	Shi'ah - Iran - Lorestan - History
موضوع	Shiites - Iran - Lorestan - Rites and ceremonies
رده بندی کنگره	۳۹۶: ۲۳۹/۲ BP
رده بندی دیویی	۲۹۷/۵۳
شماره کتابشناسی ملی	۰۷۲۵۵۱۵

تاریخ تشیع در لرستان

چگونگی پیدایش مذهب تشیع و نحوه ورود اسلام به ایران، سیر پذیرش و گسترش آن در ایران و به‌ویژه لرستان به همراه آیین‌ها و باورهای شیعی و خدمات علمی و فرهنگی آن

مؤلف	: سمیه خانگی پور
ناشر	: سخنوران
چاپ و پخش	: مجموعه اهل سخن
صفحه‌آرایی	: شهرام تمجیدی، فرزانه اعرابی
طراح جلد	: شهرام تمجیدی
سال و نوبت	: چاپ اول، تابستان ۱۳۹۶.
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۵-۱۹۶-۰
قیمت	: ۲۵۰۰۰ تومان

۱۷	پیشگفتار
۱۹	واژه‌شناسی
۱۹	معانی لغوی شیعه و تشیع
۱۹	شیعه در اصطلاح
۲۰	اصطلاح امامیه، اثنی عشریه، زیدیه و اسماعیلی
۲۰	معنای لغوی و اصطلاحی رافضی
۲۱	اصول و مبانی تشیع
۲۱	اصول و مبانی اعتقادی شیعه
۲۵	فصل اول: تاریخ پیدایش تشیع و عصر امامت
۲۷	سابقه شیعه در اسلام
۲۷	دلایل و زمان ظهور شیعه
۲۸	عصر امامت
۲۹	تشیع در دوره خلفای سه‌گانه

۲۹	دوره حاکمیت تشیع (خلافت امام علی (ع))
۳۰	تشیع در دوره زمامداری و امامت امام حسن (ع)
۳۲	تشیع در دوره امامت امام حسین (ع)
۳۲	(دوره قیام مسلحانه)
۳۲	قیام امام حسین (ع)
۳۳	قیام توابعین
۳۴	قیام مختارین
۳۵	تشیع در دوره امامت امام بنیاد (ع)، امام باقر (ع) و امام صادق (ع)
۳۵	تشیع در دوره امامت امام سجاد (ع)
۳۶	تشیع در دوره امامت امام باقر (ع)
۳۷	تشیع در دوره امامت امام صادق (ع)
۳۹	قیام‌های شیعی و پیدایش فرقه‌های تشیع در دوره
۳۹	قیام زید بن علی (ع) و پیدایش فرقه زیدیه
۴۰	پیدایش فرقه اسماعیلیه
۴۰	تشیع در دوره امامت امام کاظم (ع)
۴۲	تشیع در دوره امامت امام رضا (ع)
۴۲	ولایت عهدی امام رضا (ع)
۴۴	تشیع در دوره امامت امام جواد (ع)
۴۵	تشیع در دوره امامت امام هادی (ع)
۴۶	تشیع در دوره امامت امام حسن عسکری (ع)
۴۷	تشیع در دوره امام مهدی (ع) و غیبت صغری

۵۱	فصل دوم : سیر اجمالی تشیع در ایران
۵۳	ورود اسلام و اعراب مسلمان به ایران
۵۵	گرایش ایرانیان به مذهب تشیع
۵۹	شکل‌گیری تاریخی تشیع
۵۹	شیعه و ایرانیان در قرن اول و دوم ه.ق (دو قرن سکوت)
۶۰	تشیع و ولایت‌های حاکم در ایران
۶۰	طاهریان و تشیع
۶۱	صفاریان و تشیع
۶۱	تشیع در طبرستان (قرن دوم و سوم ه.ق)
۶۲	علویان طبرستان (از ۱۵۰ تا ۲۸۰ ه.ق - از ۳۰۱ تا ۳۱۶ ه.ق)
۶۳	ظهور آل بویه
۶۶	اسماعیلیه و نفوذ آن‌ها در ایران
۶۷	موقعیت تشیع در قرن چهارم ه.ق
۶۸	غزنویان و تشیع
۶۹	سلجوقیان و تشیع
۷۰	تشیع در عهد مغول و ایلخانان
۷۲	نهیضت سربداران
۷۳	صفویه و رسمیت مذهب تشیع در ایران
۷۷	رهبری دینی و سیاسی عالمان شیعی
۷۸	تشیع و روحانیت در دوره افشاریه و زندیه
۸۰	تشیع و توسعه قدرت روحانیت در دوره قاجار
۸۳	روحانیت و انقلاب مشروطه در ایران
۸۵	ظهور رضاخان و جنگ میان تشیع و مدرنیسم

۸۹	فصل سوم : تاریخ تشیع در لرستان
۹۱	جغرافیای طبیعی لرستان
۹۲	جغرافیای تاریخی لرستان
۹۴	دین و مذهب در لرستان
۹۴	دین و مذهب در لرستان پیش از اسلام
۹۵	بررسی دین و مذهب لرستان در سده‌های نخستین اسلامی
۱۰۱	بررسی دوران حکومت معاویه بن ابی‌سفیان و تأثیر عملکرد آن در گرایش ایرانیان و ساکنین مناطق جبال و لرستان به تشیع
۱۰۵	جنبش زید و نقش آن در گسترش و بسط تشیع در جبال و لرستان
۱۰۷	بررسی نقش دوره اول خلافت عباسی در گرایش ساکنین مناطق جبال و لرستان به تشیع
۱۱۰	نقش دول شیعی مذهب قرن چهارم هجری در گسترش و بسط تشیع در جبال و لرستان
۱۱۳	وضعیت مذهبی لرستان در نیمه اول قرن پنجم هجری
۱۱۴	بررسی مذهب و سیرورت تاریخی تشیع از قرن ششم هجری تا حکومت صفویه در لرستان
۱۱۴	فروپاشی دولت سلجوقی
۱۱۵	استقلال نسبی اتابکان لرستان
۱۱۶	گسترش تصوف
۱۱۷	فروپاشی نظام خلافت عباسیان
۱۱۸	استقرار دولت مغول در ایران
۱۲۰	حروفیان
۱۲۱	مشعشعیان (علی الهی‌ها)
۱۲۳	اهل حق (یارسان)
۱۲۴	تشیع در لرستان در دوره صفویه
۱۲۸	سلسله والیان لرستان

۱۳۰	تشکیل مکتب فقهی و آموزشی در لرستان
۱۳۱	مهاجرت علما و سادات به لرستان
۱۳۲	تشیع در لرستان در دوران افشاریه و زندیه
۱۳۴	تشیع در لرستان در دوره قاجاریه
۱۳۷	نقش علما و سادات در گسترش و تثبیت تشیع در لرستان و پیروزی انقلاب اسلامی ایران
۱۳۸	آیت الله بروجردی
۱۴۰	حاج میرزا صالح لرستانی
۱۴۱	سادات خزایی
۱۴۲	سادات طاهری
۱۴۴	آیت الله کمالوند
۱۴۹	فصل چهارم: آیین‌ها و باورهای دینی مردم لرستان
۱۵۱	آیین‌ها و مراسم مذهبی و شیوه‌های اجرای آن در استان لرستان
۱۵۱	آیین اجتماعی
۱۵۱	رسم اجتماعی
۱۵۲	اعیاد و جشن‌ها
۱۵۳	اعیاد مذهبی
۱۵۳	عید قربان
۱۵۳	عید غدیر
۱۵۴	نیمه شعبان
۱۵۴	عید فطر
۱۵۴	سوگواری‌ها و عزاداری‌های مذهبی در لرستان
۱۵۶	آداب عزاداری ماه محرم در استان لرستان

۱۵۷	آداب و مناسک رایج در لرستان در ایام محرم
۱۵۷	کتل بستن
۱۵۷	گرداندن طوق، علم و سایر نشانه ها
۱۵۸	علم
۱۵۸	چهلچراغ
۱۵۸	تعزیه خوانی
۱۶۰	رسم تراش عباس
۱۶۰	کفن پوی کردن اطفال شیرخواره
۱۶۰	چهل منبر
۱۶۱	آیین به گل افتادن (نذر افتادن)
۱۶۳	شام غریبان
۱۶۴	سفره ها و نذری ها
۱۶۴	سفره حضرت ابوالفضل (ع)
۱۶۵	سفره حضرت رقیه
۱۶۶	سفره بی بی سه شنبه
۱۶۶	سمنو
۱۶۷	آش ابودردا در بروجرд
۱۶۷	آجیل مشکل گشا
۱۶۷	آجیل مولا
۱۶۷	موسیقی سوگواری در لرستان
۱۶۹	سحری
۱۶۹	چمری
۱۶۹	پاکتلی
۱۷۰	موسیقی در مراسم دینی یارسان
۱۷۱	ادبیات آیینی در لرستان

۱۷۱	ملا پریشان
۱۷۳	میرنوروز
۱۷۴	ملا منوچهر کولیوند
۱۷۵	صامت بروجردی
۱۷۵	محمود قبادی
۱۷۶	صابر بروجردی
۱۷۷	سید احمد کاظمی
۱۷۸	چل و رو (چهل سرود)
۱۷۸	دین و مذهب زاگرس نشینان به روایت چهل سرودها
۱۸۱	کلام آخر
۱۹۳	مراجع

پیشگفتار

نقش اساسی دین و مذهب در پیدایش، دگرگونی و بالندگی فرهنگ و تمدن بشری، امری انکارناپذیر است. تردیدی نیست به آنکه مذهب و مذاهب آن، بن‌مایه‌ی تمدن اسلامی را تشکیل داده و شاخه‌های این تمدن عظیم را، به‌رغم منایب و ایرادهای گوناگون آن، به هم پیوند زده‌اند.

تاریخ‌نگاری در اسلام از سیره کوی و سیر نویسی آغاز شد و با شرح نبردهای زمان پیامبر (ص) و خلفا بالیدن گرفت و در دهه‌های بعد به صورت علمی، جامع، با شاخه‌ها و شعبه‌های متعدد درآمد، که تاریخ فرق و مذاهب تنها بخشی از آن محسوب می‌شود.

توجه به این بخش از تاریخ، از اوایل سده دوم هجری، هم‌زمان با آغاز مناقشات کلامی و گفتگوهای اندیشمندان و ارباب عقاید و ادیان شروع و در سده‌های بعد با تحولات حساسیت بسیار دنبال شد و کار بدان‌ها رسید که برخی از پیروان مذاهب، چگونگی ظهور تاریخ و مذهب را نوعی دفاع از موجودیت و مشروعیت آن دانستند و به نگارش کتاب‌ها، رساله‌ها، ردیه‌ها و مقالاتی فراوان دست زدند. گذشته از کسانی چون ابن کلبی، یعقوب کندی، ابوزید بلخی، محمد بن عبیدالله بن مبارک و عبدالقاهر بغدادی، که در موضوع عقاید و ادیان آثار مهمی پدید آوردند، فضل تقدّم خلق اثر در تاریخ تشیع، از آن حسن بن موسی نوبختی، نویسنده کتاب فرق الشیعه است. او ضمن بیان چگونگی ظهور تاریخی شیعه و فرقه‌های آن، بسیاری از ردّ و نقض‌های مخالفان این مذهب را پاسخ گفته است.

از آن پس، شماری از متکلمان و بسیاری از نویسندگان مسلمان و شرق شناسان به پژوهش در این زمینه پرداختند و آثاری درخور پدید آوردند. محسن امین، سید محمدحسین جعفری، حسین علی محفوظ، ولهاوزن، مارشال هاجسن، برنارد لوئیس، ویلفرد مادلونگ، هوروویتز و دیگران تنها گروهی از

پژوهشگران معاصرند که آثار خوبی درباره‌ی مبانی، مفاهیم و تاریخ شیعه و فرقه‌های آن پدید آورده‌اند. لازم به ذکر است که تواریخ و پژوهش‌های مورد ذکر همگی در سطح کلان و گسترده صورت گرفته است.

انگیزه‌ی اصلی برای انجام این اثر پژوهشی، به دلیل نبود یک اثر جامع و کامل در خصوص «تاریخ تشیع در لرستان» بوده است.

انگیزه دیگر در تدوین این اثر آن است که به مدد بهره‌گیری از منابع و مآخذ، پژوهش‌ها و مطالعات نوین، مبانی، مفاهیم اساسی تشیع و ارزیابی انتقادی علل و چگونگی پیدایش این مذهب و سیر تکوینی آن آیین و سهم بزرگ و بی‌بدیل آن در تکوین نهضت معنوی اسلام در ایران و به‌خصوص لرستان روشن و نقش «نکار» پذیر این مذهب در گسترش حیات معنوی و باروری اسلام در این مرزوبوم بیشتر شناخته شود.

بخش نخست این پژوهش به وراختار به کلیات، مبانی، مفاهیم و تاریخ تشیع در دوره‌ی حضور امامان معصوم (ع) و نحوه‌ی ورود اسلام به ایران و سیر پذیرش و گسترش تشیع در ایران در طی دوره‌های مختلف حکومتی شاهان و خاندان‌ها و خدمات علمی-فرهنگی شیعه با تأکید بر مناطق شرق اسلامی (ایران) اختصاص یافته است. در بخش دوم که مبحث اصلی پژوهش حاضر می‌باشد، به تاریخ تشیع در لرستان (تاریخ ترویج تشیع در استان، پذیرش آن توسط مردم و حکومت‌های محلی، آیین‌ها و باورهای شیعی استان و خدمات علمی و فرهنگی شیعه در استان) می‌پردازیم.

در پایان با کمال تواضع اذعان دارم که این اثر، به‌رغم تمامی کوشش‌ها، خالی از عیب و نقص نیست؛ با این باور، از هم‌اکنون پذیرای نظرات، انتقادات و راهنمایی‌های دست‌انداخت‌شمنان و پژوهشگران ارجمند هستیم.

تابستان ۹۶

سمیه خانی‌پور